

SURADNIČKA DIGITALNA PLATFORMA TOPOTEKA

DR. SC. VLATKA LEMIĆ

Sveučilište u Zagrebu
vlatka.lemic@unizg.hr

DIGITALNI ARHIVI I ICARUS-OVE AKTIVNOSTI

Digitalne tehnologije uvelike su promijenile načine i praksu korištenja arhivskim gradivom i usmjerile aktivnosti arhivske zajednice prema suradnji sa strukama i stručnjacima različitih profila, umrežavanju s kulturnim, znanstvenim i obrazovnim ustanovama i korisnicima te dostupnosti arhivskih informacijskih izvora. Arhivi također nastoje aktivno pratiti suvremene društvene i informacijske trendove, koji se u njihovu radu najviše očituju u digitalizaciji i otvorenom pristupu arhivskom gradivu.

U takvom duhu djeluje međunarodno udruženje ICARUS (International Center for Archival Research) čije su aktivnosti posebno usmjerene na izgradnju i održavanje zajedničke informacijske platforme, uključujući pružanje stručne i informatičke podrške baštinskim ustanovama, povezivanje arhiva s drugim ustanovama koje se bave očuvanjem kulturne baštine te podržavanje i razvijanje projekata i strategija posvećenih dostupnosti arhivskoga gradiva u digitalnom okruženju. Sjedište ICARUS-a je u Beču, a ICARUS-ova mreža danas okuplja oko dvjesto članova iz 35 država Europe, SAD-a i Kanade, od arhiva različitih vrsta i specijalizacija, knjižnica, muzeja, instituta,

akademskih ustanova i stručnih udruga do predstavnika područja informacijskih tehnologija. Radeći na širenju mreže, suradnji s komplementarnim aktivnostima i dijeljenju sredstava, ICARUS djeluje kao član ICA-e (engl. International Council on Archives – Međunarodno arhivsko vijeće) i APEF-a (Archives Portal Europe Foundation), jedan je od članova upravnog vijeća novopokrenutoga europskog projekta *Time Machine* te aktivno surađuje s EBNA-om (European Board of National Archivists) i EURBICA-om (European Branch of the International Council on Archives).

ICARUS-ova zajednica jedinstvena je mreža stručnjaka, ustanova i udruga angažiranih u različitim oblicima djelovanja. Od 2015. godine objavljuje vlastiti časopis *Insights: Archives and People in the Digital Age* koji izlazi dvaput godišnje na engleskome i njemačkom jeziku, a pokrenuo je i *European Archival Blog* koji od 2018. godine uređuje zajedno s EURBICA-om. Uz aktivno sudjelovanje u raznovrsnim projektima (*CrArC – Crossborder Archives, Men and Books, Pro Domo, APEx, ENArC – European Network on Archival Cooperation, Archivum Rhenanum, St. Stephan in Vienna: The architecture of written sources, co:op – Community as Opportunity: the Creative Archives' and Users' Network, European Digital Treasuries* i dr.) ICARUS je pokrenuo i održava nekoliko mrežnih portala te okuplja oko njih ustrojene radne skupine, organizira predavanja, predstavljanja, stručne i znanstvene skupove i susrete, omogućuje razmjenu znanja i iskustava (*Mobility Grant Program*) te pruža podršku članovima i partnerima u svim aktivnostima koje povezuju i umrežavaju stručnjake i ustanove na nacionalnoj i međunarodnoj

Slika 1. Časopis Insights¹

razini. Kako je, uz digitalizaciju gradiva, jedan od važnih ciljeva ICARUS-a i dugoročni razvoj zajedničke održive infrastrukture za zaštitu pisane kulturne baštine, uz njega djeluju i Udruženje prijatelja *ICARUS4all* i nacionalne ICARUS-ove mreže stručnjaka, ustanova i korisnika, među kojima je jedna od najaktivnijih ICARUS Hrvatska.

Središnje mjesto u okviru ICARUS-ovih aktivnosti zauzimaju projekti povezani s digitalizacijom i opisom arhivskih izvora radi njihove javne dostupnosti te programi usmjereni na poticanje i bolju interakciju arhiva s publikom (korisnicima i posjetiteljima). Arhivski izvori objavljeni na tri postojeće ICARUS-ove međunarodne digitalne platforme – Matricula, Monasterium i Topoteka – javno su dostupni za korištenje svima zainteresiranima, a ujedno se uvoze i u Europeanu. Monasterium je najveći virtualni arhiv srednjovjekovnih i novovjekovnih isprava u svijetu, Matricula portal za objavu matičnih knjiga, a Topoteka je riznica virtualnih arhivskih zbirki lokalne povijesti i/ili teme iz cijele Europe.

Razvoj, održavanje i unapređenje tehničkih i korisničkih funkcionalnosti ovih digitalnih platformi planira se i ostvaruje u okviru različitih nacionalnih i međunarodnih projekata posvećenih „digitalnoj baštini“ i dostupnosti kulturnog nasljeđa, povezivanjem s već postojećim aktivnostima te razvojem zajedničkih platformi namijenjenih lakšem pristupu informacijskih izvora o arhivskom gradivu. Njihov je zajednički cilj osiguravanje mreža i okvira za stvaranje kvalitetnoga digitalnog sadržaja koji će se uključiti u paneuropske portale poput APE-a (Archives Portal Europe) i Europeane, što se ostvaruje različitim programima i aktivnostima: digitalizacijom i opisom gradiva, uključivanjem digitalnih sadržaja u postojeće nacionalne i međunarodne portale, razvojem alata i standarda za indeksiranje i razmjenu zapisa, istraživanjem tehničkih alata i korisnika, razvojem publike i obrazovnim programima te drugim komplementarnim oblicima djelovanja.

PROJEKT *CO:OP* – MOGUĆNOSTI ZAJEDNICE

ICARUS je pokretač međunarodnog projekta *co:op* (*Community as Opportunity – the Creative Archives' and Users' Network*) koji je ostvaren u okviru programa *Kreativna Europa* od 1. prosinca 2014. do 30. studenoga 2018. godine. Projekt je okupio sedamnaest arhivskih i znanstvenih ustanova iz jedanaest europskih zemalja, pod vodstvom Arhiva države Hessen u Marburgu, uz sudjelovanje više od pedeset pridruženih partnera diljem Europe – arhiva, muzeja, instituta, udruga, fakulteta, ali i gradova i općina.² Hrvatski partner na projektu bio je Hrvatski državni arhiv, a kao pridruženi partneri aktivno su se uključili i Državni arhiv u Pazinu, Istarsko arhivističko

društvo, Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru i ICARUS Hrvatska. Projekt je bio usmjeren na jačanje transnacionalne suradnje između ustanova i korisničkih skupina u cilju osmišljavanja i provođenja aktivnosti i programa koji povezuju arhive, stručnjake i korisnike te potiču aktivnu i dugoročnu suradnju, razvijaju inovativne pristupe istraživanju povijesnih izvora i omogućuju njihovu mrežnu dostupnost.

Projekt *co:op* nastavio se na aktivnosti međunarodnog projekta *ENArC* (*European Network on Archival Cooperation*)³ koji se odvijao od 2010. do 2014. godine u okviru EU-ova programa *Kultura* u cilju podizanja svijesti o značenju uključivanja arhivske baštine središnje i jugoistočne Europe u suvremene europ-

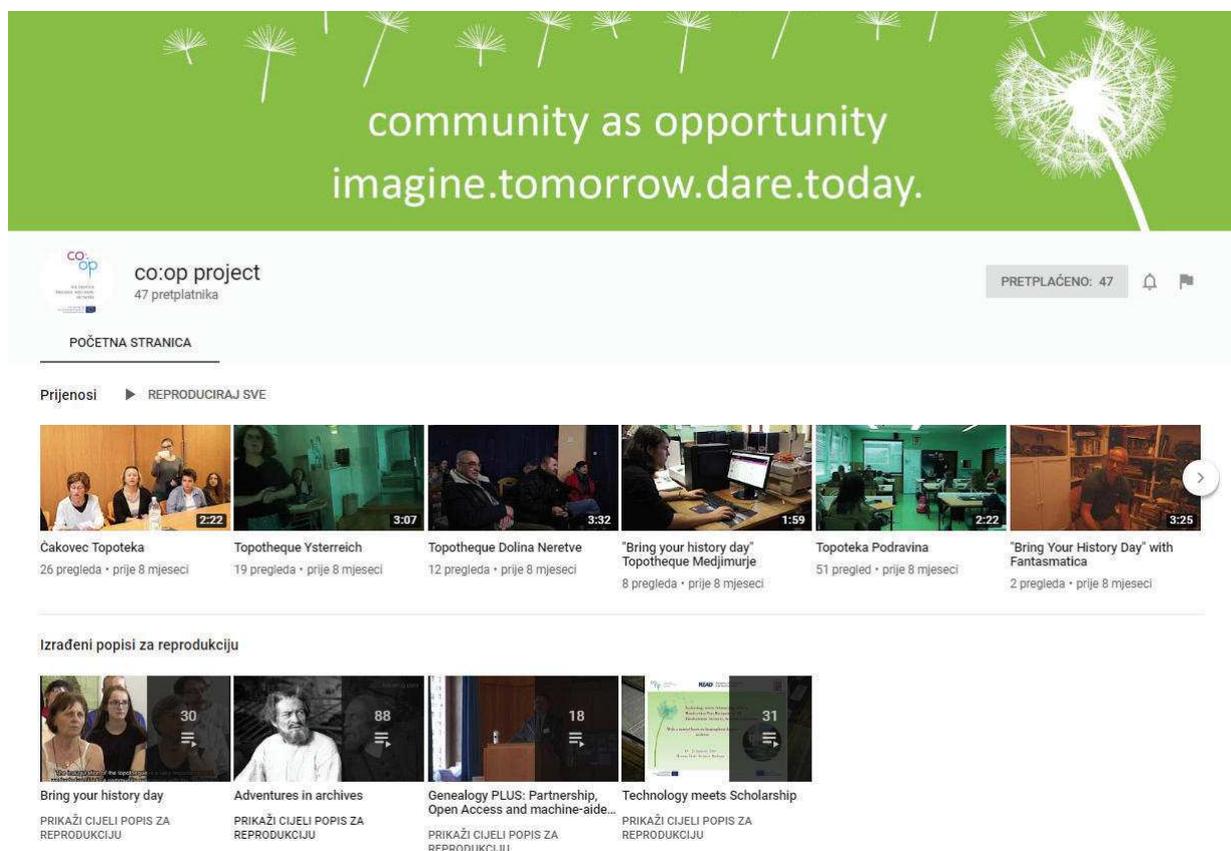
Slika 2. Promidžbeni letak projekta *co:op* na hrvatskome

ske mreže pisane kulturne baštine i jačanja arhivske suradnje diljem Europe. Aktivnosti projekta *ENArC* bile su usmjerene na tri područja:

- mobilnost ljudi (razmjenu znanja i iskustava na sastancima, raznovrsnim stručnim skupovima i obrazovnim programima, razmjenu stručnjaka te širenje mreže ICARUS-a konkretnim aktivnostima i na komunikacijskim platformama)
- mobilnost objekata (povezivanje i javnu dostupnost informacija o arhivskom gradivu s pomoću digitalizacije i znanstvenih projekata)
- međukulturni dijalog (povezivanje različitih država i kultura i omogućivanje njihova predstavljanja javnosti stručnim i diseminacijskim aktivnostima).

Na temelju ICARUS-ove suradničke mreže i nadograđujući rezultate projekta *ENArC* te drugih prije vođenih projekata, aktivnosti projekta *co:op* bile su usmjerene na mogućnosti i korištenje digitalnim tehnologijama i povezivanje ustanova koje čuvaju povijesne izvore s njihovim stvarateljima i zajednicom u kojoj djeluju. Rad u okviru projekta bio je organiziran i provođen u nekoliko radnih skupina:

- WP1, Stručno usavršavanje (voditelj Sveučilište u Grazu)
- WP2, Međunarodna mobilnost (voditelj ICARUS)
- WP3, Podizanje svijesti o važnosti privatnih zbirki – Topoteka (voditelj Gradski arhiv Budimpešte)
- WP4, Kreativno-pedagoški pristup otvaranju arhiva (voditelj Hrvatski

Slika 3. Snimljeni materijali aktivnosti projekta *co:op* na kanalu na YouTubeu

- državni arhiv)
- WP5, Timski rad – ustanove i korisnici (voditelj Sveučilište Fridrika II. u Napulju)
 - WP6, Diseminacija (voditelj ICARUS)
 - WP7, Razvoj tehničkih alata za unapređivanje korisničkih funkcionalnosti / Priprema sadržaja (voditelj Sveučilište u Kölnu)
 - WP8, Upravljanje projektom i administracija (voditelj Arhiv države Hessen uz podršku ICARUS-a).⁴
- Različite kreativne, pedagoške i didaktičke aktivnosti planirane u četverogodišnjem razdoblju bile su posvećene promicanju arhivskih aktivnosti u široj zajednici, suradnji korisnika i arhiva te lakšoj dostupnosti arhivskoga gradiva upotrebom prednosti digitalnih tehnologija, uključujući:
- organizaciju međunarodnih radionica, sveučilišnih seminara i tečajeva za djelatnike akademskih i baštinskih ustanova o aktualnim stručnim pitanjima (upravljanje elektroničkim dokumentima i digitalnim repozitorijima, digitalne licencije, autorska prava u digitalnom okružju i slične teme)
 - organizaciju škola MOM kojima se promiče korištenje digitalnom platformom Monasterium u nastavi i povijesnim istraživanjima
 - organizaciju međunarodnih skupova radi razmjene ideja i upoznavanja s aktualnim aktivnostima i projektima
 - razmjenu stručnjaka i financiranje stručnih putovanja radi upoznavanja srodnih ustanova i međunarodne prakse u pojedinim znanstvenim i stručnim područjima
 - stručna putovanja namijenjena upoznavanju povijesnih, kulturnih i srodnih udruga koje se bave povijesnim izvorima s arhivima i drugim baštinskim ustanovama u susjednim zemljama
 - razvoj i održavanje Topoteke, digitalne platforme za obradu i pristup digitaliziranomu arhivskom gradivu koje se nalazi u privatnom vlasništvu i javnim zbirkama
 - aktivnosti koje povezuju stvaratelje povijesti s ustanovama koje čuvaju povijesne izvore aktivnim uključivanjem lokalnih zajednica u istraživanje i predstavljanje vlastite povijesti, njihovu digitalizaciju i stavljanje na mrežne stranice Topoteke
 - podizanje svijesti o važnosti privatnih zbirki i povećanje dostupnosti privatnih arhiva na platformi Topoteka
 - program *Donesite vlastitu prošlost* koji uključuje organizaciju lokalnih događanja na koja pojedinci donose arhivsko gradivo u svojem vlasništvu i snimaju priče o ljudima i dokumentima koje će biti objavljene na filmskom festivalu i društvenim mrežama
 - program *Avanture u arhivima* koji obuhvaća aktivnosti usmjerene na povezivanje arhiva s obrazovnim ustanovama (školama i fakultetima), a odnosi se na predavanja stručnjaka iz baštinskih ustanova o arhivima i povijesnim izvorima u školama, pri čemu učenici svoje posjete i aktivnosti u baštinskim ustanovama bilježe videozapisima i snimaju filmske materijale koji će biti prikazani na filmskom festivalu
 - jačanje, uspostavljanje i širenje postojeće mreže ustanova suradnica te daljnji razvoj zajedničkih alata (Web 2.0) za digitalnu platformu Monasterium i uključivanje akademske i istra-

živačke zajednice u njezinu upotrebu i razvoj u sklopu programa *MOMathon*

- stvaranje otvorene zajedničke platforme *Europski arhivski blog* za razmjenu znanja i mišljenja o aktualnim arhivskim temama
- novi model *Centra arhivskog znanja* kao pokusnog projekta nove korisničke usluge
- tehnička poboljšanja korisničkih funkcionalnosti digitalne platforme *Monasterium* u cilju aktivnijeg uključivanja korisnika u pripremu i objavu sadržaja na portalu, širenja istraživačkih potencijala digitaliziranih dokumenata i novih mogućnosti suradnje sa stručnjacima i ciljnim korisničkim skupinama
- diseminaciju podataka, obavijesti o aktivnostima projekta, objave u medijima, tiskovinama i na društvenim mrežama
- aktivno predstavljanje projekta na skupovima, radionicama i seminarima te povezivanje sa sličnim postojećim projektima
- razmjenu tehničkih informacija i rezultata, širenje mreže i osiguravanje dugoročne održivosti digitalnih platformi nakon završetka projekta
- koordinaciju aktivnosti i partnera na projektu, izvještavanje i organizaciju radnih sastanaka partnera.⁵

TOPOTEKA – SURADNIČKI PORTAL ARHIVA I ZAJEDNICE

Topoteka, najmlađa ICARUS-ova digitalna platforma, nastala je okviru projekta *co:op* kao alat za stvaranje virtualnih arhivskih zbirki lokalne povijesti i/ili teme, poticanje čuvanja i istraživanja za-

vičajne povijesti i promidžbu pisane baštine. Ovaj je međunarodni projekt okupio više od sedamdeset partnera oko ideje izgradnje kreativne mreže arhiva i korisnika aktivnim povezivanjem stvaratelja arhivskoga gradiva s ustanovama koje ga čuvaju, odnosno baštinskih ustanova sa zajednicama u kojima djeluju. Suradnja se provodi organizacijom javnih programa (povijesnih predavanja, radionica i drugih vrsta događanja) u interakciji s lokalnim ustanovama i pojedincima koji posjeduju arhivsko gradivo u cilju stvaranja virtualnih zbirki posvećenih zavičajnoj povijesti, lokalnim znamenitostima, događanjima i ljudima. Radi toga razvijena je digitalna platforma Topoteka koja omogućuje jednostavnu digitalizaciju i objavljivanje raznovrsnih povijesnih izvora (fotografija, dokumenata, tiskovina, audiovizualnih zapisa) te korištenje interaktivnim informatičkim alatima za njihovo opisivanje, predstavljanje i pretraživanje. ICARUS se brine o tehničkom održavanju i razvoju Topoteke, a članovi i suradnici ICARUS-a, administratori Topoteka i svi drugi zainteresirani promiču njezinu upotrebu za izgradnju lokalnih virtualnih arhiva koji bi okupili gradivo, sjećanja i znanja raspršena u raznovrsnim privatnim, lokalnim i drugim zaboravljenim izvorima. Administratori Topoteka mogu biti stručnjaci iz baštinskih ustanova, ali u većini slučajeva to su nastavnici povijesti, istraživači amateri, aktivisti lokalnih udruga, predstavnici lokalne zajednice ili zainteresirani volonteri.

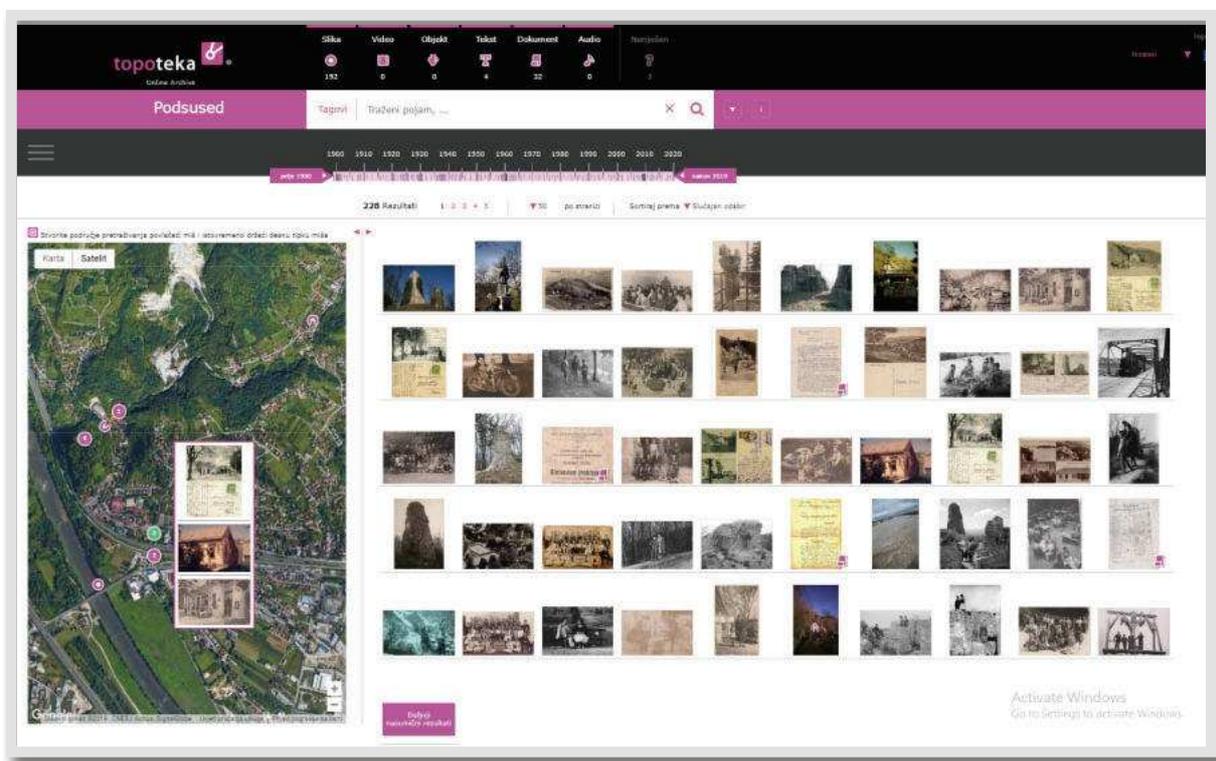
Koncept platforme Topoteka temelji se na suradnji baštinskih ustanova sa zajednicom te na uključivanju što više građana u čuvanje i promicanje svoje povijesti i tradicije, a svrha je takve interakcije sen-

zibilizirati javnost za zaštitu arhivskoga gradiva, javno otvoriti privatne zbirke te praktično povezati baštinske i obrazovne ustanove. Aktivna podrška arhiva i drugih baštinskih ustanova ovakvoj inicijativi razvojem tehničkih alata i opisnih standarda (opisna polja u Topoteci u skladu su s normom ISAD(G)) i interakcijom s ciljnim korisničkim skupinama praktičan je doprinos širenju digitalne dostupnosti povijesnih izvora i upoznavanju šire javnosti s radom i gradivom arhiva, knjižnica, muzeja i drugih kulturnih ustanova.

U protekle tri godine diljem Europe izgrađeno je više od 350 javnih i privatnih virtualnih Topotekinih zbirki u Austriji, Mađarskoj, Češkoj, Hrvatskoj, Njemačkoj, Italiji, Estoniji, Finskoj, Rumunjskoj, Švedskoj, Švicarskoj i Španjolskoj, koje prikazuju Europu u 20. stoljeću. U njima se mogu upoznati privatni obiteljski do-

kumenti i fotografije (obiteljske zbirke), pratiti promjene života i krajolika pojedinih regija i malih mjesta diljem Europe, poznatih lokalnih znamenitosti (bečki Prater) te povijesnih lokaliteta i gradskih kvartova (osječka Tvrđa), pratiti povijest pojedinih ustanova (VBS Mödling, Knjižara *Morpurgo*) ili dokumentirati svoje djelovanje (*Vilijun*). Javno dostupne virtualne zbirke na portalu prikazane su prema geografskom kriteriju (država – regija – zbirka), pri čemu su posebno izdvojene privatne i institucijske zbirke, a može im se pristupiti odabirom naziva ili na interaktivnoj karti.⁶

Sve gradivo objavljeno u Topoteci uvozi se i u Europeanu, čime su potencijali digitalnih tehnologija iskorišteni u cilju otvaranja javnosti dosad neispričanih priča koje pridonose izgradnji mozaika europske kulturne raznolikosti i baštine, a koja se potiče različitim europskim

Slika 4. Topoteka Podsused iz Hrvatske. Izvor: Topoteka, „Podsused“, <https://bjelovar.topoteka.net/> (pristupljeno 5. listopada 2019.).

projektima. Platforma Topoteka ima velik suradnički i razvojni potencijal – predstavljenim, prikupljenim i objavljenim zapisima u virtualnim zbirkama može se koristiti za različite javne aktivnosti (izložbe, predavanja, radionice i dr.) povezane s kulturnim i povijesnim temama, gradivo u Topotekama može biti dio raznih multimedijских sadržaja, a pojedinci uključeni u ovaj projekt voditelji u provođenju interaktivnih radionica za ciljane korisničke skupine (učenike, studente, stručnjake i dr.).

U Hrvatskoj je od 2016. do 2019. godine objavljeno dvadesetak virtualnih Topotekinih zbirki koje su nastale suradnjom arhiva, ICARUS-a Hrvatska, muzeja, škola, lokalnih i zavičajnih udruga, ustanova i tijela lokalne uprave i samouprave koja su odgovorila na poziv da svoju povijest uključe u zajedničku europsku priču.

NASTANAK I ODRŽAVANJE TOPOTEKINE ZBIRKE

Na početnoj se stranici Topoteke, uz popis i interaktivnu kartu virtualnih zbirki, nalaze i podaci o nastanku, radu i partnerima koje okuplja ovaj portal,⁷ kao i informacije o mogućnostima uključivanja i osnivanja novih zbirki u Topoteci. Za registraciju je potrebno popuniti mrežni obrazac, što ujedno podrazumijeva i prihvaćanje uvjeta korištenja, za što je izrađen standardni ugovor o suradnji koji potpisuje ustanova koja pokreće i održava pojedinu zbirku. Osim financijskih uvjeta korištenja koji uključuju tehničko održavanje i razvoj platforme i servera s pohranjenim materijalima, o čemu se brine ICARUS, u posebnoj je rubrici pod nazivom *Pravni uvjeti* dodatno istaknuto da je Topoteka mrežni servis koji omo-

Topoteka Viterbech
<https://viterbech.topoteka.net/>

Topoteka Medimurje
<https://medimurje.topoteka.net/>

Topoteka Lekenik
<https://lekenik.topoteka.net/>

Topoteka Podravina
<https://podravina.topoteka.net/>

Topoteka Dolina Neretve
<https://dolaneretve.topoteka.net/>

Topoteka Podusjed
<https://podusjed.topoteka.net/>

Topoteka Vukovar
<https://vukovar.topoteka.net/>

Topoteka Split – Knjižara Morpurgo
<https://morpurgo.topoteka.net/>

Topoteka Starigrad
<https://starigrad.topoteka.net/>

Topoteka Vilijun
<https://vilijun.topotheque.eu/>

Topoteka Osijek-Turda
<https://osijek-turda.topoteka.net/>

Topoteka Ilok
<https://ilok.topoteka.net/>

Topoteka Vinkovačke jeseni
<https://vinkovacke-jeseni.topoteka.net/>

Topoteka Lika
<https://lika.topoteka.net/>

Topoteka Hrvatski željeznički muzej
<https://croatianways.topoteka.net/>

Topoteka Bjelovar
<https://bjelovar.topoteka.net/>

Topoteka Rijeka
<https://rijeka.topoteka.net/>

Topoteka Zagreb – povijesni centar
<https://zagrebcentar.topoteka.net/>

Topoteka Sveučilište u Zagrebu
<https://unizg.topoteka.net/>

Topoteka Bašina Hrvata u Srbiji
<https://hrvatorbija.topoteka.net/>

topoteka ®
Naša povijest. Naš arhiv.

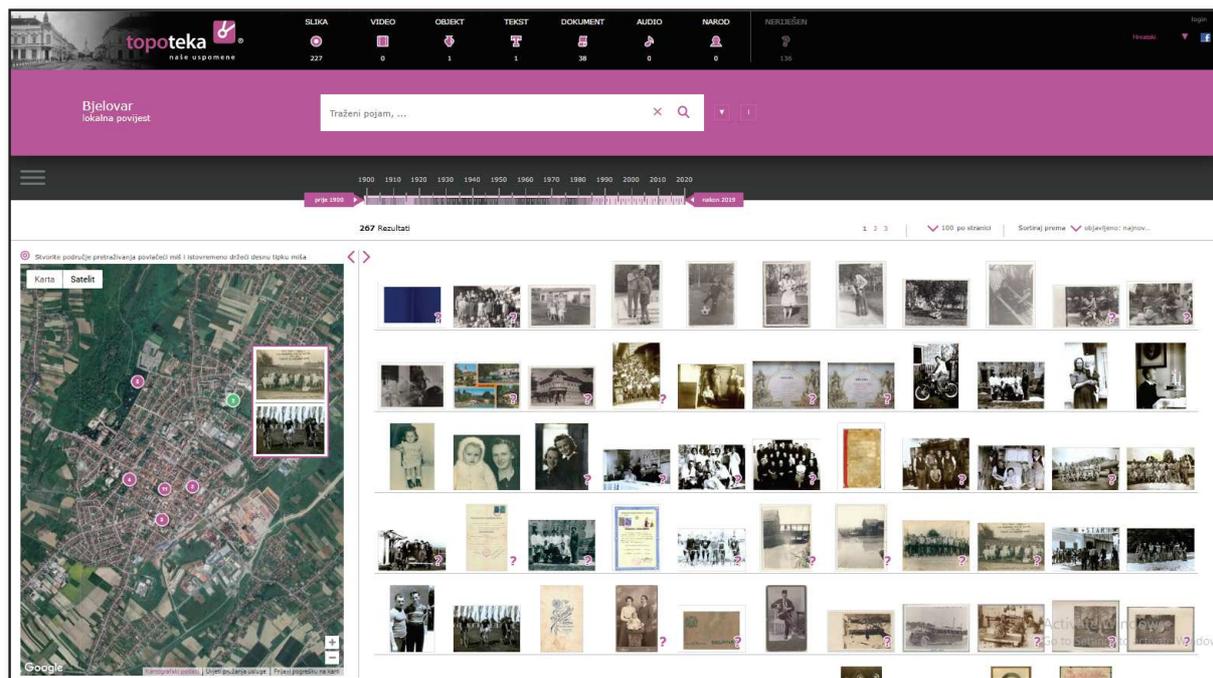
20
HRVATSKIH TOPOTEKA
Sudjelujte!

Zaštitite sjećanje
svoje zajednice
čuvajući ga u
virtualnom arhivu

Digitalna platforma Topoteka – lokalna povijest, europska priča

Slika 5. Promocijski materijal ICARUS-a Hrvatska za obilježavanje dvadeset hrvatskih Topoteka

gućuje pristup, tj. uvid u povijesne izvore, no ne i njihovo daljnje korištenje. Vlasnici i nositelji autorskih prava (najčešće fotograf ili autor) daju administratoru pojedine zbirke pravo na objavu digitalnih snimki na platformi Topoteka, pri čemu je daljnje korištenje uvjetovano licencijom *Creative Commons* svakog zapisa te se svi zainteresirani za daljnji rad s gradivom upućuju na javljanje nositelju prava i pribavljanje suglasnosti. Ovdje se također daje informacija i o djelima „siročadi“, posebno privatnim fotografijama i rokovima u kojima su nedostupne za javno korištenje, kao i o važnosti istraživanja i prikupljanja potrebnih podataka za rješavanje njihova statusa s pomoću suradničkih platformi te za pitanja dostupnosti općenito.

Slika 6. Topoteka Bjelovar iz Hrvatske. Izvor: Topoteka, „Bjelovar: lokalna povijest“, <https://bjelovar.topoteka.net/> (pristupljeno 5. listopada 2019.).

S obzirom na različitost gradiva koje se objavljuje na ovoj platformi, pri pokretanju svake zbirke njezin se administrator ugovorno obvezuje preuzeti odgovornost za objavljene sadržaje i točnost podataka u svojoj zbirci, kao i poštovanje vlasničkih i autorskih prava za sve objavljene zapise. Navođenje stvaratelja (autora), vlasnika (ustanove ili pojedinca), podataka o uvjetima korištenja i izvorima prikupljenih sadržaja obvezno je za svaki objavljeni zapis i zadaća je administratora pojedine Topoteke, kojega pri registraciji imenuje pokretač⁸ zbirke.

Tijekom registracije pojedine zbirke odabire se njezino ime (naziv mjesta, teme ili ustanove) i otvara se adresa za novu Topoteku, tako da njezini administratori odmah mogu početi s radom. Upute za rad dostupne su na internetu u korisničkom priručniku za administratore na engleskome i njemačkom jeziku te u

komunikaciji s ICARUS-ovim stručnim timom, a od 2019. godine moguće ih je dobiti i od posebne radne skupine koja je zadužena za izobrazbu i pružanje stručne podrške te koordinaciju ICARUS-ovih aktivnosti.

Korisnički priručnik ima više od četrdeset stranica i donosi tehničke podatke o digitalizaciji gradiva (računalne zahtjeve, preporučene veličine i formate digitalnih snimki, smjernice za njihovo imenovanje i opis i dr.) te upute za upravljanje i opis digitalnih zapisa na platformi, načine rada javno dostupnoga i administrativnog korisničkog sučelja, kao i primjere svih funkcionalnosti i opisanih aktivnosti.

Svaka zbirka opisana je s više skupina podataka (uvod, impresum/kontakt, opis Topoteke, opis projekta, pravne napomene, uvjeti korištenja i izjava o privatnosti), a digitalizirano gradivo može se pregledavati zadanim redom ili dodat-

nim pretraživanjem prema više kriterija: kronološki (vremenska crta), prema vrsti gradiva (dokumenti, fotografije, audiovizualni zapisi, objekti i dr.) i prema ključnoj riječi iz opisa svakog zapisa. Elementi za opis zapisa u skladu su s normom ISAD(G) i uključuju sljedeća polja: naziv, mjesne odrednice (glavni i sporedni objekti), opis/komentar, datum, lokacija, medij, stvaratelj, vlasnik, autorska prava, izvor i napomena. Također, uz svaki se zapis mogu postavljati pitanja (primjerice *Znate li imena ljudi na ovoj slici?*) na koja korisnici koji pregledavaju gradivo mogu odgovarati i tako se aktivno uključivati u njegov opis.

Gradivo u svakoj pojedinoj Topotekinoj zbirki različita je podrijetla i uglavnom prikupljeno iz različitih izvora (arhiva, knjižnica, muzeja, kulturnih centara, ali i različitih privatnih zbirki), pa je obveza svakog administratora Topoteke prije objave gradiva pribaviti pisanu

suglasnost njegova vlasnika i podatke o uvjetima korištenja. S obzirom na to da administratori Topotekinih zbirki često nemaju stručna znanja o obradi i propisima o korištenju gradiva, pomoć baštinskih ustanova njihovu radu u tom dijelu važan je segment rada na platformi, i u izobrazbi suradnika o opisu i dostupnosti gradiva i za njihovo upoznavanje s radom arhiva i povijesnim izvorima općenito.

TOPOTEKA – POTENCIJALI SURADNJE

Digitalna platforma Topoteka primjer je poticajne suradnje arhivske zajednice s različitim ustanovama i stručnjacima na razvoju zajedničkoga digitalnog sadržaja, kojim se podjednako mogu koristiti svi zainteresirani, neovisno o prethodnim stručnim znanjima i raspoloživim sredstvima informacijskih tehnologija. Ovakav suradnički koncept predstavlja nadogradnju mrežnih registara i digital-

Slika 7. Prikaz i opis jednog dokumenta (fotografije) u Topoteci

nih zbirki baštinskih ustanova te služi većoj vidljivosti i dostupnosti povijesnih izvora. Usto, izgradnja virtualnog arhiva i predstavljanje gradiva na mrežnom portalu, kao i mogućnosti stvaranja drugih informacijskih proizvoda na temelju takvih baza podataka, ubrzavaju i olakšavaju razmjenu, prikupljanje i predstavljanje informacija, kao i istraživanja, objavljivanje i snimanje povijesnih izvora, te ga čine javno dostupnim.

Razvoj i održavanje Topoteke, koja okuplja virtualne zbirke iz različitih javnih i privatnih izvora, omogućili su različita međunarodna i lokalna partnerstva i suradnje utemeljene na organiziranim suradničkim mrežama i inovativnim praksama, što je model u koji se mogu ugleđati brojni sadašnji projekti i inicijative.

BILJEŠKE

¹ *Insights* je dostupan na: ICARUS, „ICARUS Magazine: insights“, <https://icar-us.eu/en/about-us/icarus-magazin/> (pristupljeno 5. listopada 2019.).

² Popis svih partnera dostupan je na: European Archival Blog, „Project partners“, blog ICARUS-a i EURBICA-e, objavljeno 1. ožujka 2016., <https://coop.hypotheses.org/category/project-partners> (pristupljeno 5. listopada 2019.).

³ Više na: ENArC, <http://enarc.icar-us.eu/> (pristupljeno 5. listopada 2019.).

⁴ Vlatka Lemić, „Mogućnosti suradnje arhiva i zajednice – co:op projekt“, *Glasnik arhiva i Arhivističkog udruženja BiH* 46 (2016): 101–104.

⁵ Vlatka Lemić, „Projekt co:op – mogućnosti zajednice“, *@rhivi* 1 (2017): 14–15.

⁶ Početna mrežna stranica platforme Topoteka dostupna je na: Topotheque, <https://www.topothek.at/en/> (pristupljeno 5. listopada 2019.).

⁷ Topotheque, „Further topoteques“, <http://www.topothek.at/en/our-topotheques/> (pristupljeno 5. listopada 2019.).

⁸ Topotekinu zbirku mogu pokrenuti ustanova,

udruga, lokalna zajednica ili fizička osoba.

LITERATURA

ENArC, <http://enarc.icar-us.eu/> (pristupljeno 5. listopada 2019.).

Lemić, Vlatka. „Mogućnosti suradnje arhiva i zajednice – co:op projekt“. *Glasnik arhiva i Arhivističkog udruženja BiH* 46 (2016): 101–104.

Lemić, Vlatka. „Projekt co:op – mogućnosti zajednice“. *@rhivi* 1 (2017): 14–15.

Topotheque, <https://www.topothek.at/en/> (pristupljeno 5. listopada 2019.).

TOPOTEKA COLLABORATIVE DIGITAL PLATFORM

The Topoteka digital platform was created as part of the Creative Europe programme as a tool for creating virtual archival collections of local history and/or topics, encouraging the preservation and exploration of local history and the promotion of written heritage. In a few years, more than 350 Topoteka collections have been opened, making Topoteka the largest community platform in Europe. Its maintenance and development are under the care of ICARUS, and members and partners of the ICARUS community, administrators and contributors of the local Topotekas, creators and holders of historical records, researchers and others interested in creating and disseminating individual collections and promoting their use. The idea and context of the creation of this platform and the activities related to its development, maintenance and use are presented in the paper.